

REZUMAT
TEZA DE ABILITARE
DREPT PROCESUAL CIVIL

AUTOR:

prof.univ.dr. Traian Cornel Briciu

Lucrarea este structurată în trei secțiuni, corespunzătoare realizărilor științifice și profesionale, activității științifice în echipă și coordonării de proiecte, proiectelor de viitor în ceea ce privește planul cercetării și planul didactic.

Secțiunea I: Realizări științifice și profesionale

Activitatea de cercetare științifică a fost dictată de două aspecte: i) direcția de cercetare impusă de tema tezei de doctorat, respectiv măsurile provizorii în procesul civil; ii) momentul istoric al adoptării și intrării în vigoare a noului Cod de procedură civilă.

A. Analiza și contribuția în ceea ce privește protecția drepturilor subiective pe calea măsurilor provizorii.

Cercetarea științifică în domeniul protecției drepturilor subiective pe calea măsurilor provizorii s-a materializat într-o monografie despre măsurile asigurătorii și alte studii publicate în reviste de prestigiu, sistematizarea părții privind măsurile asigurătorii și provizorii din noul Cod de procedură civilă precum și explicarea acestora în comentariile noului Cod de procedură civilă.

Rezultatele cercetării științifice au contribuit la: **i)** clarificarea unor noțiuni juridice precum „creanță constatată în scris”, existența unui „proces”, aplicabilitatea sechestrului asigurător asupra părților-sociale, „garanție îndestulătoare”, **periculum in mora** și **fumus boni iuris** (în jurisprudența instanțelor române); **ii)** sistematizarea și unificarea regulilor privind măsurile asigurătorii și provizorii în noul Cod de procedură civilă, inclusiv reglementarea sechestrului asigurător asupra navelor civile; **iii)** unificarea practicii judiciare în privința concursului dintre măsurile asigurătorii adoptate în procesul penal și drepturile creditorilor asupra bunurilor vizate de aceste măsuri, prin promovarea unei concepții bazate pe fluiditatea și siguranța circuitului civil.

B. Contribuția la derularea procesului civil în spiritul exigențelor art. 6 §1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Contribuția la analiza procesului civil din perspectiva respectării exigențelor impuse de art. 6 §1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului s-a manifestat în special, în legătură cu *efectivitatea accesului liber la justiție și existența unui tribunal independent și imparțial*, stabilit prin lege.

Problematica *accesului liber la justiție* presupune în primul rând analiza caracterului efectiv al acestuia. Dreptul de acces la justiție nu este absolut. El poate suporta unele limitări *de iure* sau *de facto*. Am analizat tema proporționalității între necesitatea percepției taxelor judiciare de timbru pentru finanțarea justiției și implicațiile asupra limitării accesului la justiție, încercând să găsec acele modalități concrete de promovare a unei viziuni interpretative care să fie compatibilă cu exigențele art. 6 §1 din Convenție Europeană a Drepturilor Omului și jurisprudența Curții de la Strasbourg în acest domeniu.

În ceea ce privește *imparțialitatea tribunalului* am abordat problema compatibilității legislației noastre procesual civile cu regulile ce se desprind din jurisprudența Curții de la Strasbourg. Finalitatea practică a rezultatelor cercetării în acest domeniu o reprezintă regăsirea în noul Cod de procedură civilă a unora dintre propunerile formulate în urma cercetării științifice: *extinderea cazurilor de incompatibilitate referitoare la judecătoria care s-au pronunțat în cauză și la căile de atac de retractare* (revizuirea și contestația în anulare), *extinderea cazurilor de recuzare și în cazul judecătorului care a avut calitatea de avocat al uneia dintre părți în aceeași cauză*, flexibilitatea reglementării cazurilor de incompatibilitate prin introducerea pct. 13 al art. 42 NCPC - „*atunci când există alte elemente care nasc în mod întemeiat îndoieli cu privire la imparțialitatea sa*” – text care permite păstrarea jurisprudenței interne în acord cu cea europeană.

În ceea ce privește *independența instanțelor judecătorești*, am aprofundat analiza a două probleme care se pot ridica în legătură cu asigurarea independenței puterii judecătorești față de puterea legiuitoare și de puterea executivă – *distincția între instanțele judecătorești și Ministerul Public, compus din procurori și funcționalitatea Consiliului Superior al Magistraturii*. În legătură cu prima problemă, m-am plasat ferm pe poziția conform căreia procurorii, constituiți în parchetele ce compun Ministerul Public, nu exercită puterea judecătorească, deoarece nu au atribuții jurisdicționale de a decide dreptul în favoarea uneia sau alteia dintre părți. În legătură cu a doua problemă, respectiv cea a funcționalității Consiliului Superior al Magistraturii, concluziile cercetării au condus la ideea necesității unei reformări a structurii Consiliului Superior al Magistraturii care să asigure încrederea societății în capacitatea acestui organism de a gestiona problemele interne ale sistemului prin apărarea independenței judecătorilor, dar și prin sancționarea greșelilor sau abuzurilor judecătorilor și procurorilor.

C. Reforma sistemului judiciar.

Reforma sistemului judiciar din perspectiva procesului civil a reprezentat o preocupare constantă în cercetarea științifică, după obținerea titlului de doctor în drept.

Într-o primă fază abordarea problematicii reformei sistemului judiciar a avut două direcții determinate de aspectele apreciate în plan intern, dar și în plan european, prin intermediul Mecanismului de Cooperare și Verificare (MCV) drept principale vulnerabilități: *practica neunitară și caracterul lent al procedurilor judiciare*.

Unificarea practicii judiciare reprezintă o problemă de siguranță și predictibilitate a raporturilor juridice civile *lato sensu* și o condiție de fond pentru un stat unitar și național.

Activitatea științifică desfășurată în legătură cu unificarea practicii judiciare s-a materializat în: i) susținerea tezei juridice a preluării de către Înalta Curte de Casație și Justiție a rolului de instanță cu plenitudine de competență în materia judecării recursurilor; ii) formularea de puncte de vedere utilizate în procedura de soluționare recursurilor în interesul legii sau, după intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă, a hotărârilor prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept; iii) explicarea în cadrul unor studii, comentarii, comunicări în cadrul conferințelor organizate în mediul academic sau profesional juridic a rațiunilor și modului de punere în aplicare a instituțiilor introduse sau modificate semnificativ prin noul Cod de procedură civilă; iv) publicarea unor studii după intervențiile Curții Constituționale asupra unor texte din noul Cod de procedură civilă.

Tema accelerării judecăților a fost analizată în strânsă corelare cu principiul judecării procesului într-un termen rezonabil, care în plan intern a dobândit o completare de natură să îl extindă spre noțiunea de „termen optim și previzibil”.

D. Analiza sistemului judiciar în corelare cu organizarea profesiilor juridice.

Studiul „Instituțiilor judiciare” a reprezentat o preocupare care reflectă viziunea privind analiza procesului din perspectiva mai largă, care cuprinde, dincolo de tehnicile de aplicare a legii, explorarea organizării instanțelor și parchetelor, statutul judecătorilor procurorilor, dar și al avocaților, executorilor judecătorești și notarilor publici, precum și principiilor fundamentale ale justiției ca serviciu public. Analiza „Instituțiilor judiciare” cuprinde i) ansamblul problematicii privind jurisdicțiile și parchetele; ii) personalul – judecători, procurori, precum și auxiliarii acestora, partenerii justiției – avocații, executorii judecătorești, notarii publici; iii) principiile de funcționare a justiției ca serviciu public.

Extinderea cercetărilor științifice în acest domeniu are la bază: i) *tradiția* - în cadrul tratatelor/cursurile de drept procesual civil a fost abordată problematica organizării sistemului judiciar; ii) convingerea conform căreia problema „reformei sistemului judiciar” presupune o abordare integrată, a problematicii „procesului” și a „instituțiilor judiciare”.

Cercetarea științifică în domeniul „instituțiilor judiciare” a urmat trei direcții: a) istorică; b) comparativă; c) axată spre găsirea unor soluții la vulnerabilitățile sistemului judiciar.

Rezultatele cercetării științifice au cuprins opinii argumentate asupra unor teme care sunt de interes pentru lumea juridică, societate și politic: specializarea instanțelor (tribunale specializate versus secții/complete specializate), poziția Ministerului Public în cadrul puterilor în stat, capacitatea Consiliului Superior al Magistraturii, în structura actuală, de a răspunde așteptărilor societății referitoare la gestionarea problemelor sistemului judiciar, formula ideală de recrutare a judecătorilor și procurorilor (tinerețe versus experiență anterioară; alegerea judecătorilor versus numire în funcție), secretul profesional al avocatului, văzut nu ca un privilegiu al acestuia, ci ca un drept al justițiabilului.

Secțiunea II : Activitatea științifică în echipă. Coordonarea de proiecte.

Activitatea științifică în echipă a avut ca principală direcție realizarea proiectului de susținere a reformei sistemului judiciar în trei etape: i) aducerea la cunoștința publică a rațiunilor ce au impus noi instituțiilor în procedura civilă; ii) explicarea din perspectivă istorică, comparativă și corelată a noilor instituții din Codul de procedură civilă; iii) găsirea celor mai bune soluții pentru depășirea disfuncționalităților apărute în aplicarea noului Cod de procedură civilă; iv) susținerea eforturilor de reformă în justiție a Republicii Moldova.

Activitatea în echipă a presupus și coordonarea de Comisiilor de elaborare a proiectelor de modificare a Legii nr.51/1995 privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat, a Statutului profesiei de avocat și a Comisiei de elaborare a Codului deontologic al avocatului român.

Secțiunea III: Proiecte de viitor.

În planul proiectelor de viitor, dezvoltarea carierei este dependentă de continuarea direcțiilor de cercetare din ultima perioadă.

În planul cercetării lucrez la: i) crearea unei teorii integrate a funcției jurisdicționale în planul măsurilor provizorii; ii) elaborarea unui tratat de drept procesual civil care să valorifice doctrina și jurisprudența apărută după intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă, în spiritul analizării instituțiilor prin utilizarea evoluției istorice a acestora, surselor de inspirație și prin corelare cu principiile fundamentale ale procesului civil; iii) continuarea analizei organizării instanțelor, parchetelor, profesiilor juridice și instituțiilor acestora, în scopul dezvoltării acelor teorii care să asigure funcționarea corectă a acestora și eficientizarea justiției.

În plan didactic voi dezvolta acele metode care asigură aducerea studenților cât mai aproape de viața juridică reală pentru a asigura inserția socio-profesională a acestora.